

Zadanie 1

W poniższej tabeli przedstawiono wybrane założenia dwóch epok literackich: pozytywizmu i Młodej Polski.

Epoka literacka – założenia Numer cytatu

A.

Pozytywizm

Założenia filozofii pozytywizmu [...] dostosowywano do szczególnych polskich warunków, wyciągając z niej przede wszystkim konsekwencje praktyczne: konieczność upowszechnienia oświaty, popularyzacji nauki i laickiego światopoglądu.

B.

Młoda Polska

W pierwszej fazie swego rozwoju [ta epoka] skłaniała się ku tendencjom dekadencckim [...], zwłaszcza w liryce kreowała bohatera biernie przeżywającego świat i przekonanego o schyłkowym charakterze kultury, w której żyje.

Do każdej epoki dobrać odpowiedni cytat z utworu poetyckiego, wybrany spośród cytatów 1–3, ilustrujący założenia danej epoki. Wpisz właściwy numer cytatu w odpowiednie miejsce w tabeli.

Cytaty z utworów poetyckich

1. Nieście więc wiedzy pochodnię na czele
I nowy udział bierzcie w wieków dziele,
Przyszłości podnoście gmach!

2. A gawiedź wierzy głęboko;
Czucie i wiara silniej mówi do mnie
Niż mędrca szkiełko i oko.

3. Jutro?... Nie wierzę, aby lepiej było,
i nie zazdrozczę już tej wiary – dzieciom...
Po co się łudzić?

Zadanie 2.

Przeczytaj fragment Wesela Stanisława Wyspiańskiego oraz zapoznaj się z plakatem, którego autorem jest Piotr Kunce.

Tekst 1.

Stanisław Wyspiański

Wesele

AKT III

SCENA 19

Poprzedni, Gospodarz

[...]

CZEPIEC

Zbierajcie się, poki czas,

byśwa¹ byli radzi z was,
a nie stojcie jak te ćmy
albo kpy²

;

co kto ma, do ręki brać,
na podwórze wyjść i stać;
tam już ludzie som³

,

co sie sami rwiom:
chłopi, tak! A chłopci, tak!

POETA

– Jakiś znak.

GOSPODARZ

Jakiś znak!

CZEPIEC

Panowie, jakeście som,
jeżeli nie pójdziecie z nami,
to my na was – i z kosami!

GOSPODARZ

Wy, a jako – ?

POETA

Wicież, kto my!?

Co wy o nas wiecie – nic.

CZEPIEC

O, pon, widno, niewidomy;
widać, że nie znacie nas.

PAN MŁODY

Widzę, żeście krwi łakomy;
jeno⁴ że na krew nie czas.

Stanisław Wyspiański, Wesele, Wrocław 1977.

1 Byśwa – byśmy.

2 Kiep – człowiek głupi; dureń.

3 Som (gw.) – są.

4 Jeno – tylko.

Tekst 2.

Piotr Kunce

www.artsandculture.google.com

Czy na plakacie przedstawiono taką samą relację między inteligencją a chłopami, jaką ukazano w Weselu? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do plakatu i do podanego fragmentu Wesela albo do plakatu i do całego dramatu Stanisława Wyspiańskiego.

.....

Zadanie 3.

Zapoznaj się z poniższym tekstem.

[...] wszystko, co symboliczne ma skłonność do wielowartościowości, do stałości i zmienności, do wyrażania dobra i zła, życia i śmierci, rozkwitu i więdnienia, [...] zasłaniania i odsłaniania.

Właściwością symbolu jest niedookreśloność, mglistość [...].

Odwołując się do powyższej definicji symbolu, zinterpretuj symbolikę Chochola z *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego.

Zadanie 4.

Przeczytaj poniższy fragment artykułu Tadeusza Boya-Żeleńskiego.

Tadeusz Boy-Żeleński

Plotka o „Weselu” Wyspiańskiego

Powstanie „Wesela” przypomina poniekąd powstanie „Pana Tadeusza” tak, jak je kreśli tradycja. Wedle tradycji, Mickiewicz zamierzał napisać szlachecką anegdotę, która rozrosła mu się pod piórem w ów nieśmiertelny poemat i stała się żywym wcieleniem Polski. Można by podejrzewać, iż Wyspiański, biorąc pióro do ręki, zamierzał tu napisać złośliwy pamflecik na swoich znajomych; w trakcie pisania geniusz poezji porwał go za włosy i ściany Bronowickiego dworku rozszerzyły się — niby nowe Soplicowo — w symbol współczesnej Polski.

Jakie motywy literackie można znaleźć w obu wspomnianych utworach? Swoją odpowiedź uzasadnij.

Zadanie 5. (0–1)

Przeczytaj podaną definicję wyrazu *stereotyp* oraz fragment *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego.

stereotyp

«funkcjonujący w świadomości społecznej uproszczony i zabarwiony wartościująco obraz rzeczywistości»

Stanisław Wyspiański
Wesele

AKT I

SCENA 1.

Czepiec, Dziennikarz

CZEPIEC

Cóz tam, panie, w polityce?
Chińczyki trzymają się mocno!?

DZIENNIKARZ

A, mój miły gospodarzu,
mam przez cały dzień dosyć Chińczyków.

CZEPIEC

Pan polityk!

DZIENNIKARZ

Otóż właśnie polityków
mam dość, po uszy, dzień cały.

CZEPIEC

Kiedy to ciekawe sprawy.

DZIENNIKARZ

A to czytaj, kto ciekawy;
wiecie choć, gdzie Chiny leżą?

CZEPIEC

No, daleko, kajsi gdzieś daleko;
a panowie to nijak nie wiedzą,
że chłop chłopskim rozumem trafi,
choćby było i daleko.
A i my tu cytomy gazety
I syćko wiemy.

DZIENNIKARZ

A po co –?

CZEPIEC

Sami się do świata garniemy.

DZIENNIKARZ

Ja myślę, że na waszej parafii
świat dla was aż dosyć szeroki.

CZEPIEC

A tu ano i u nas bywają,
co byli aż dwa roki
w Japonii; jak była wojna.

DZIENNIKARZ

Ale tu wieś spokojna. –
Niech na całym świecie wojna,
byle polska wieś zaciszna,
byle polska wieś spokojna.

CZEPIEC

Pon się boją we wsi ruchu.
Pon nos obśmiwajom w duchu. –
A jak my, to my się rwiemy

ino do jakiej bijacki.
Z takich, jak my, był Głowacki.
A, jak myślę, ze panowie
duza by juz mogli mieć,
ino oni nie chcom chcieć!

Stanisław Wyspiański, Wesele, Wrocław 1984.

Czy inteligencja postrzega wieś i chłopów stereotypowo? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do podanego fragmentu *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego.

Zadanie 6

Przeczytaj poniższe fragmenty trzech wierszy Kazimierza Przerwy-Tetmajera.

Fragment 1.

Evviva l'arte! Duma naszym bogiem,
sława nam słońcem, nam, królom bez ziemi,
możemy z głodu skonać gdzieś pod progiem,
ale jak orły z skrzydły złamanemi –
więc naprzód! Cóż jest prócz sławy co warte?
evviva l'arte!
1 Evviva l'arte! (wł.) – Niech żyje sztuka!

Fragment 2.

Cóż więc jest? Co zostało nam, co wszystko wiemy,
dla których żadna z dawnych wiar już nie wystarcza?
Jakaż jest przeciw włócznie złego twoja tarcza,
człowiecze z końca wieku?... Głowę zwiesił niemy.

Fragment 3.

Taki tam spokój... Na gór zbocza
światła się zlewa mgła przezrocza,
na senną zieleń gór.
Szumiący z dala wśród kamieni
w słońcu się potok skrzy i mieni
w srebrno-tęczowy sznur.

W którym z przytoczonych fragmentów tekstów – 1., 2. czy 3. – podmiot liryczny przyjmuje postawę dekadencją? Na podstawie tego fragmentu wyjaśnij, na czym ta postawa polega.

Numer fragmentu:

Wyjaśnienie:

Zadanie 7

Przeczytaj fragment wiersza Kazimierza Przerwy-Tetmajera *Melodia mgieł nocnych*.

Kazimierz Przerwa-Tetmajer
Melodia mgieł nocnych
(Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)

Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
lekką z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...
Okręcajmy się wstęgą naokoło księżycy,
co nam ciała przeźrocze tęczą blasków nasycą,
i wchłaniajmy potoków szmer, co toną w jeziorze,
i limb szumy powiewne, i w smrekowym szept borze,
pijmy kwiatów woń rzeźwą, co na zboczach gór kwitną,
dźwięczne, barwne i wonne, w głąb wlatujmy błękitną.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do fragmentu wiersza Kazimierza Przerwy-Tetmajera.

1. W wierszu zastosowano wyrazy dźwiękonaśladowcze.

- A) prawda
- B) fałsz

2. Podmiotem lirycznym wiersza są mgły nocne.

- A) prawda
- B) fałsz

Zadanie 8

Przeczytaj fragment wiersza *Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej* Kazimierza Przerwy- -Tetmajera.

Taki tam spokój... Na gór zbocza
światła się zlewa mgła przezrocza,
na senną zieleń gór.

Szumiały z dala wśród kamieni
w słońcu się potok skrzy i mieni
w srebrnotęczowy sznur.

Ciemnozielony w mgle złocistej
wśród ciszy drzemie uroczystej
głuchy smrekowy las.

[...]

Patrzę ze szczytu w dół: pode mną
przepaść rozwarła paszczę ciemną –
patrzę w dolinę, w dal:

i jakaś dziwna mię pochwyca
bez brzegu i bez dna tęsknica,
niewysłowiony żal...

Czy podany fragment wiersza Kazimierza Przerwy-Tetmajera wpisuje się w nastrój końca XIX wieku? Uzasadnij odpowiedź.

.....
.....
.....

Zadanie 10. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment tekstu.

Topos oblężonej twierdzy obecny w literaturze i sztuce często związany był z symboliką twierdzy obronnej. Twierdza miała znaczenie dosłowne i oznaczała fortyfikację obronną z załogą oraz przerośnię jako symbol obrony wartości, wolności, np. w Księdze Psalmów, w których za mocną warownię uznano Boga. Twierdze budowane na wzniesieniach miały na celu skutecznie chronić przed wrogiem i wszelkim złem.

Poniżej podano tytuły trzech lektur obowiązkowych. W której z nich występuje topos oblężonej twierdzy? Wpisz właściwy tytuł w wyznaczonym miejscu i uzasadnij odpowiedź. W uzasadnieniu odwołaj się do sytuacji potwierdzającej jednocześnie znaczenie dosłowne i znaczenie przerośnię wyrazu twierdza w tej lekturze.

Kordian

Potop

Wesele

Tytuł

Uzasadnienie: